

естетичної культури. В школах США широко запроваджуються проекти та державні програми для всеосяжного розвитку культурного та художнього напрямків виховання учнів.

Педагоги США використовують не лише традиційні, а й нові методи виховання учнів з метою максимізації естетичного розвинення особистості. Зокрема, такими формами в спеціалізованих школах є проведення занять в галереях й музеях, здійснення екскурсій, проектних робіт тощо. В будь-якому випадку, метою вказаних уроків є свобода творчого вибору, самовираження й самореалізації учня. Широко застосовуються також рольові ігри, портфоліо, методи стимуляції й проектів, презентації, різноманітні інтерактивні методи, драматизація тощо.

Викладач (фахівець) художньої освіти США повинен: 1) бути готовим представити альтернативи змістовного наповнення уроків, 2) вміти застосовувати інтегративні можливості мистецтва, 3) раціонально формувати творчі завдання, 4) володіти новими й традиційними методиками викладання художніх дисциплін, 5) вміти співпрацювати з колегами з метою формування різноманітних міждисциплінарних проектів.

Список використаних джерел:

1. Evan J. Kern. Antecedents of Discipline-based Art Education: State Department of Education Curriculum Documents // The Journal of Aesthetic Education. – Vol. 21. – № 2. – 1987. – P. 46, 47.
2. Jean Ellen Jones. Using Make-Believe to Motivate Student Art Talk // Art Education, 1995. – Vol. 48. – № 5. – P. 12–16.
3. Clark G. A., Day M. D., Greer W. D. Discipline-based Art Education: Becoming Students of Art // The Journal of Aesthetic Education, 1987. – Vol. 21. – № 2.

Родигіна І.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

ПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ: МЕТОД ПРОЕКТІВ

Серед найважливіших пріоритетів забезпечення якості освіти визначають провадження компетентнісного підходу та реалізацію нових державних стандартів. Зокрема, Національна стратегія розвитку освіти і Україні на період до 2021 року наголошує: «Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а і здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних

життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян» [1]. Державні стандарти всіх ланок освіти визначають метою навчання формування компетентності учнів [2]. Компетентність – це набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [3, с. 6].

Завданням освіти є підготовка молодого покоління до життя. Більш того, школа має навчати того, що буде корисним для життя. Отже, шкільна освіта має не тільки надавати навчальну інформацію предметного характеру і сприяти її засвоєнню через запам'ятовування та відтворення за зразком, але й забезпечувати її використання в різних, у тому числі життєвих ситуаціях. Екстраполяція цих завдань на історико-педагогічну практику виводить на метод проектів. Звичайно, теперішній метод проектів не є тотожним своєму історичному прототипу. Але сьогодні його популярність у педагогічній теорії та поширеність у освітній практиці свідчать про своєрідне «друге дихання» цього методу в сучасних умовах.

Доцільно проаналізувати можливі взаємозв'язки між методом проектів та компетентнісним підходом в освіті.

Мета навчання згідно з методом проектів визначається як уміння розв'язувати життєві задачі; оволодіння творчими навичками, збагачення досвіду, виховання смаку до самоосвіти и самовдосконалення [4]. Головною особливістю компетентнісного підходу є зорієнтованість на практичні результати, досвід особистої діяльності, вироблення ставлень, розвиток конкретних цінностей і життєво необхідних знань і умінь учнів [5], а мета освіти визначається як виховання школяра як громадянина України, вільної, демократичної, життєво і соціально компетентної особистості. Очевидною є співзвучність мети освіти як не просто засвоєння учнем знань, умінь та навичок, а формування особистості, здатної розв'язувати проблеми, діяти в нестандартних ситуаціях, самостійно здобувати знання та адекватно використовувати їх на практиці, інакше – компетентної особистості.

Співставлення концепцій проектного навчання «Навчання через дію» та компетентнісного «Навчання у взаємодії» свідчить про суттєві спільні риси.

Порівняємо дефініції основних понять. Метод проектів – метод планування доцільної діяльності, спрямованої на розв'язання певного навчального завдання в реальній життєвій ситуації (В. Кілпатрик) [6].

Компетентнісний підхід – спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна і предметна (галузєва) компетентності [2].

Виходячи з визначення, компетентність (компетентності) є результатом навчання. В свою чергу, компетентність тісно пов'язана з

реалізацією на практиці у життєвих ситуаціях. Звідси логічною є пропозиція і формувати компетентність учнів через розв'язання проблем в певних життєвих ситуаціях. Отже, метод проектів може розглядатися як інструмент для забезпечення формування компетентності учнів.

Дуже цікавим вважаємо порівняння зміст категорії «Методи навчання» в реаліях проектного та компетентнісного навчання. Навчальне проектування – це процес роботи над навчальним проектом та досягнення запланованого результату у вигляді конкретного продукту (проекту). Очевидно, що це комплексний метод, оскільки його реалізація, в свою чергу, передбачає використання сукупності інших проблемних методів: навчання в малих групах співробітництва, «мозкової атаки», дискусій, рольової гри проблемної спрямованості, рефлексії [7].

Методи навчання, адекватні завданням компетентнісного підходу: метод проектів, портфоліо, освітні технології «Дебати» та «Читання та письмо для розвитку критичного мислення», технології продуктивного навчання, діалогічні методи, реалізація діяльнісного підходу, проблемне навчання, частково-пошукові та дослідницькі методи, що ґрунтуються на активній діяльності учнів, задієнні та розвитку їх творчого потенціалу, уміння самостійного опрацювання додаткових джерел [8].

Співвіднесення методу проектів з проблемними методами навчання є абсолютно закономірним, адже «метод проектів започаткувався в педагогіці США ще в 20-і роки ХХ ст. під назвою «метод проблем» [9]. Але, незалежно від того, трактувати метод проектів у комплексі проблемних методів чи вважати його самостійним методом навчання, очевидною є його відповідність загальній конфігурації методів компетентнісного навчання, що ґрунтуються на організації активної діяльності учнів. Слід відзначити, що у комплексі понять «метод проектів» – «компетентнісний підхід» має місце певна підпорядкованість за принципом «частина» – «ціле», тобто метод проектів є підмножиною мега-комплексу методів компетентнісного навчання.

Порівняємо адекватні цим педагогічним явищам форми організації навчальної діяльності. Метод проектів: самостійна діяльність учнів – індивідуальна, парна або групова [9]. Компетентнісний підхід: пріоритетність групової та індивідуальної форм організації навчальної діяльності [8].

Які особливості діяльності учителя регламентовані в межах методу проектів (А) та компетентнісного підходу (Б)?

А. Учителю надає учням можливість проявляти себе в різних сферах діяльності, сприяє вільному самовираженню учнів, надає допомогу при виконанні проекту (за Е. Коллінгсом) [6].

Б. Перерозподіл пріоритетів функцій учителя – від інформаційної до організаторської, консультативної, управлінської. Вчитель має бути зараз

не транслятором інформації, а організатором спрямованої на розв'язання навчальних завдань діяльності учнів [8].

Очевидно, що авторитарний стиль взаємодії між учителем і учнем в навчально-виховному процесі є неприпустимим як в режимі методу проектів, так і в форматі реалізації компетентнісного підходу в освіті. Діяльність учителя передбачає надання дітям свободи вибору змісту та форм діяльності (за висловом Дж.Дьюї, «демократія є свобода»). Це зумовлює схожість вимог до діяльності педагога з позицій використання методу проектів та запровадження компетентнісного підходу в освіті.

Проведена порівняльна характеристика педагогічних феноменів «метод проектів» та «компетентнісний підхід» дозволяє відзначити:

1. Педагогічні категорії «метод проектів» та «компетентнісний підхід» пов'язані одна з одною, причому цей зв'язок є комплексним та багаторівневим.

2. У педагогічних категорій «метод проектів» та «компетентнісний підхід» є спільні риси зокрема в аспектах мети, концепції навчання, трактування методів навчання, використання пріоритетних форм організації навчальної діяльності та дотримання вимог до діяльності педагога.

4. Виявлено ієрархічне підпорядкування методу проектів педагогічному феномену «компетентнісний підхід» за принципом «частина» – «ціле». Метод проектів відповідає загальній конфігурації методів компетентнісного навчання, що ґрунтуються на організації активної діяльності учнів, виступаючи підмножиною мега-комплексу методів компетентнісного навчання.

5. Виявлено ієрархічне підпорядкування методу проектів педагогічному феномену «компетентнісний підхід» за принципом «засіб» – «мета». Метод проектів може розглядатися як інструмент для забезпечення формування компетентності учнів.

6. У сучасній науці та освітній практиці має місце динамічний процес генезису методу проектів. Ми поділяємо думку дослідників: «У наш час до методу проектів звертаються тому, що він дає можливість розглядати проблему в її розвитку, використовуючи при цьому новітні педагогічні технології» [7].

7. Звернення до методу проектів в умовах впровадження компетентнісного підходу в освіті є закономірним і неминучим, адже метод проектів спрямований на досягнення мети сучасної освіти – формування компетентностей учнів.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://president.gov.ua/documents/15828.html>

2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
3. Державний стандарт початкової загальної освіти [Текст] // Початкова освіта. – 2011. – № 18(594). – 46 с.
4. Джури́нский, А.Н. История педагогики и образования [Текст] // Джури́нский А.Н. – М. : ВЛАДОС, 2010. – С. 383-385.
5. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти [Текст]. – К., 2010. – 112 с.
6. Пеньковских, Е. А. Метод проектов в отечественной и зарубежной педагогической теории и практике (на основе сравнительного анализа): Автореф. дисс... канд. пед. наук: 13.00.01 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/metod-proektov-v-otechestvennoi-i-zarubezhnoi-pedagogicheskoi-teorii-i-praktike-na-osnove-sr#ixzz2pw5hrd9Q>
7. Полат, Е.С. Метод проектов: история и теория вопроса [Текст] // Школьные технологии. – 2006. – № 6. – С. 43-47.
8. Родигі́на, І.В. Дидактичні умови реалізації компетентнісного підходу в навчанні [Текст] // Біологія і хімія в школі. – 2007. – № 3. – С. 7-10.
9. Пальчевський, С.С. Педагогіка [Текст] / Пальчевський С.С. – К.: Каравела, 2007. – 576 с.

Сачковська Н.І.

студентка,

Рівненський державний гуманітарний університет

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Проблема толерантності як однієї з провідних якостей особистості на сучасному етапі розвитку суспільства є предметом вивчення філософії, соціології, психології, культурології та інших наук. Для педагогіки вона набула особливого значення в останнє десятиліття в умовах гуманістичного виховання.

Ми живемо в складний і неспокійний час, а причини занепаду нашої моралі ми пояснюємо, виправдовуємо економічною та екологічною кризами, недоліками ринкових стосунків тощо. Глобальні проблеми, що їх має розв'язувати людство, дедалі більше загострюються, а конфлікти стають усе небезпечнішими, і тому зростає усвідомлення необхідності співпраці людей і привабливість ідей толерантності.

Таке ціннісне ставлення до людини вимагає адекватних виховних програм, технологій, вибору доцільних форм і методів виховання.